

Základné podmienky pre platnosť celebrovania manželstva podľa CCEO

Jozafát V. Timkovič, OSBM

Všeobecné normy

I.) Manželstvo medzi dvoma katolíkmi

Aby bolo vysluhované manželstvo platným:

a) Aspoň jeden z oboch mladých musí náležať do Cirkvi *sui iuris*, v ktorej je kompetentný kňaz, ktorý ich bude sobášiť (teda aspoň jeden z nich musí byť gréckokatolíkom z územia bývalého Československa).

b) Kňaz musí pri obrade manželstva (pre jeho platnosť) zachovať tieto základné požiadavky:

i) aby neboli prítomné prekážky ani u jedného z mladých (790 – 812 CCEO¹);

ii) aby bol zreteľne vyjadrený *consensus* (súhlas) oboch novomanželov (v prítomnosti cirkvi). *Consensus* je absolútne nevyhnutný pre platnosť manželstva (817 – 827 CCEO);

iii) aby bola zachovaná forma manželstva: «svätý obrad» (*ritus sacer*) - t.j. kňazské blahoslovenie = modlitba tesne pred kladením venčekov² na hlavy novomanželov pri tetrapode (828 - 842 CCEO). V latinskej Cirkvi - ak obaja mladí sú rímskokatolíkami sa vyžaduje pre platnosť iba *consensus*. Vo východnom Kódexe (CCEO) i v latinskom CIC³ je prítomnosť dvoch svedkov tak isto nevyhnutná pre platnosť.

II.) Manželstvo medzi katolíkom a nekatolíkom (pravoslávny alebo protestantom)

Manželstvo medzi gréckokatolíkom a pokrsteným (teda pravoslávny, či protestantom) je zakázané (kán. 813 CCEO). Miestny hierarch však môže dať dispenzáciu za určitých podmienok (kán. 814 CCEO).

III.) Manželstvo medzi katolíkom a nepokrsteným

Manželstvo nemôže byť celebrowané platne medzi gréckokatolíkom a nepokrsteným (napr. nepokrsteným ateistom, židom, muslimanom...) — kán. 803 §1, CCEO. Na takéto manželstvo je potrebná dispenzácia od miestneho hierarchu (803 §3 CCEO). Ak je nebezpečenstvo, že katolícka stránka by mohla stratiť svoju vieru, alebo že jej deti nebudú vychovávané v katolíckej viere, dispensa sa nikdy nedá. Hoci by takéto manželstvo i dostalo dispenzáciu, nikdy nebude sviatosťou (*rato*), pretože sviatosťou môže byť iba medzi dvoma pokrstenými (kán. 776 §2 CCEO). Ak by sa však nepokrstený partner po nejakom čase dal pokrstiť, manželstvo sa krstom automaticky stáva sviatosťou.

Najdôležitejšie prvky potrebné k platnosti manželstva podrobnejšie

Manželstvo medzi dvoma katolíkmi

Keď prídu budúci novomanželia ku kňazovi, že sa chcú zosobášiť, kňaz si musí odpovedať na tieto otázky:

1) Som parochom - administrátorom farnosti, kde sa chcú zobrať? Mám v poriadku všetko s mojim hierarchom,⁴ som skutočným administrátorom farnosti? Ak by som ním nebol a nikto kompetentný by ma nedelegoval, nemôžem platne blahosloviť manželstvo.

2) Moc parocha blahosloviť manželstvo je obmedzená územne - hranicami jeho farnosti.⁵

Na území mojej farnosti vysluhujem sviatosť manželstva platne všade, aj keby sa na území mojej farnosti nachádzal latinský kostol - i v ňom, a to i bez dovolenia miestneho latinského parocha (nielen v prípade jeho neprítomnosti, napr. dovolenky, ale i keby mi to zakázal; vždy sa jedná o územie mojej farnos-

ti a tu mám právo všade blahosloviť manželstvá). Na tých miestach, ktoré nie sú pod mojou kompetenciou (latinská kaplnka-kostol) vysluhujem manželstvo vždy nielen platne, ale i dovolene. V prípade, ak by mi to však miestny latinský kňaz výslovne zakázal, manželstvo vysluhujem i naďalej platne, avšak nedovolené (pre platnosť viď. kán. 829 §1 CCEO a pre dovolenosť kán. 831 §1 3° CCEO).

Mimo územia mojej farnosti nemôžem platne vysluhovať tajomstvo manželstva bez toho, aby ma delegoval miestny paroch, i keby obaja mladí boli mojimi farníkmi. Teda som obmedzený územím mojej farnosti!

3.) Aby manželstvo bolo platné, aspoň jeden z dvoch budúcich novomanželov musí byť gréckokatolíkom (viď. kán. 829 §1 CCEO, porovnaj tiež kán. 1109 CIC).

4.) Ak je aspoň jeden z dvoch budúcich novomanželov gréckokatolíkom, manželstvo sa musí slúžiť ako *ritus sacer* (teda s blahoslovením kňaza).

Platí to všade na svete, pretože tento zákon sa viaže na všetkých gréckokatolíkov osobne, nie územne. Je to nevyhnutné pre platnosť manželstva. Znamená to, že ich môže sobášiť iba kňaz, či episkop (nie diakon, ani nie laik - ako je tomu v latinskej Cirkvi, kde *ritus sacer* sa nevyžaduje). Preto v prípade, ak by v rímskokat. kostole boli zosobášení mladí, z ktorých by jeden bol gréckokatolíkom, len delegovaným laikom (a nie kňazom, čo je v CIC možné), manželstvo je neplatné, pretože laik nemôže požehnať manželstvo (je iba svedkom). V našom obrade môže sobášiť iba kňaz alebo episkop! Kán. 828 CCEO hovorí výrazne, že sú platnými iba tie manželstvá, v ktorých bolo i *ritus sacer*. Pod *ritus sacer* sa rozumie činnosť kňaza, ktorý asistuje pri manželstve (*consensus* medzi novomanželmi) a ho blahosloví — *ritus sacer* (kán. 828 §2 CCEO).

O platnosti manželstva “požehnaného” rímskokatolíckym diakonom sa ešte iba diskutuje (II. Vat. koncil, LG 29), preto sa rímskokat. kňazom neodporúča delegovať diakona, aby “požehnal” manželstvo, v ktorom jeden z mladých je gréckokatolíkom - a to kvôli platnosti manželstva!

Ritus sacer je špeciálnou podmienkou CCEO pre platnosť manželstva. Táto podmienka je personálnou (osobnou) - to znamená platí všade, kdekoľvek sa gréckokatolíkom vo svete nachádza.

Dišpens z *ritus sacer*, teda z požehnanie manželstva kňazom na našom území môže dať iba Svätá Stolica a tá ju dá iba vo veľmi vážnych prípadoch (kán. 835 CCEO).

Význam *ritus sacer* (t.j. inými slovami «**ВѢНЬЧАНИЕ**») - blahoslovenie kňaza tesne pred obradným kladením vencov vo východnej teológii tajomstva (t.j. sviatosti) manželstva podčiarkuje tiež *Katechizmus Katolíckej Cirkvi*,⁶ ktorý

hovori:

«V latinskej Cirkvi sa normálne predpokladá, že vysluhovateľmi (ministrami) Christovej milosti sú mladomanželia, ktorí si vzájomne vysluhujú sviatosť manželstva vyjadrujúc svoj súhlas (consensus) pred Cirkvou. Vo východných liturgiách, vysluhovateľom (ministrom) tajomstva (zvaného Vinčanie alebo Korunovácia) je kňaz alebo episkop, ktorý potom ako dostal vzájomný súhlas (consensus) novomanželov, následne korunuje manžela a manželku na znamenie manželského paktu (dohody). (...) V epikléze tohto tajomstva manželia dostávajú Svätého Ducha ako Účasť na láske Christa a Cirkvi. On⁷ je pečaťou ich paktu (dohody), žriedlom vždy ponúkaným v ich láske, sila, v ktorej sa bude obnovovať ich vernosť.» (čísla 1623 a 1624).

Historická poznámka:

Ako nám vyplýva z *Eklog*, už za čias byzantského cisára Leva III. ((717—741), manželstvo sa mohlo vyslúžiť dvoma spôsobmi: jednoduchou dohodou alebo svätým obradom *ritus sacer* (požehnaním kňaza) počas cirkevnej ceremónie. Byzantská Cirkev dosiahla plnosť svojho teologického vývoja v 9. storočí za cisára Leva VI. Múdrego (886—912), ktorý 89. *Novelou* vyhlásil za neplatné i pred Byzantským štátom, manželstvá uzavreté bez náboženského obradu - teda bez požehnanja kňazom. Takto Lev VI. i navonok uznal, že manželstvo je vzťahom medzi človekom a Bohom a preto sa nesmie uzavrieť mimo obradu v Cirkvi. Po vyhlásení tejto 89. *Novely* v 9. storočí, manželstvo uzavreté bez svätého obradu (*ritus sacer*) sa pokladalo i v podľa kánonického práva všetkých Cirkví byzantskej tradície za neplatné.

Na Západe bola situácia odlišná. Počas prvého tisícročia západná Cirkev nepokladala manželstvo za «dohodu» (kontrakt), ale ako osobný stav. V 12. storočí sa začína renesancia Rímskeho práva. Začali sa čoraz častejšie objavovať prípady nedobrovoľných manželstiev, násilia, podsúvania iných osôb... Vtedy niektorí cirkevní právnici začali aplikovať Rímske právo, ktoré sa používalo pri obchodovaní. Nebola dôležitá nijaká forma, stačila dohoda. Dôležité bolo, aby dohoda bola úprimná a vyjadrovala vnútorné rozhodnutie danej osoby.

Až do Florentského koncilu, sa Cirkev dogmaticky nevyjadrila ohľadom sviatosti (tajomstva) manželstva. Manželstvo sa obyčajne uzavieralo súkromnou dohodou medzi partnermi, či ich rodinami. Konečne Florentský koncil vyhlásil, že «siedmou sviatosťou je manželstvo, symbol jednoty Christa a Cirkvi (...) a účinnou príčinou, ktorá spôsobuje manželstvo je vzájomný súhlas (*consensus*) medzi partnermi (VIII. sekcia, 22. novembra 1439, Bula Eugena IV. o zjednotení sa s Arménmi, *Exultate Deo*).

Tridentský koncil potvrdzuje doktrínu Florentského koncilu. Tiež sa vyja-

druje v tom zmysle, že toto tajomstvo je siedmu sviatosťou a udeľuje milosť *ex opere operato*. Ohľadom matérie a formy sviatosti manželstva sa začali rozvíjať rozličné teologické teórie. Tridentský koncil prikázal, že manželstvo sa musí uzavierať pred kňazom a dvoma svedkami, aby bolo platným (teda upresnil kánonickú formu manželstva — vid. dekrét *Tametsi* z 11. novembra 1563, ktorý túto formu vyhlásil nevyhnutnou pre platnosť manželstva). Charakter dohody medzi uzatvárajúcimi manželstvo ostal dodnes.

Kňaz v latinskej Cirkvi je len svedkom manželstva. Aktívnymi vysluhovateľmi manželstva ostávajú tí, ktorí ho uzavierajú, preto v Práve latinskej Cirkvi (CIC) dodnes je dovolená i možnosť v nevyhnutnom prípade delegovať laika (muža či ženu — napr. v krajinách, kde je nedostatok kňazov - vid. kán. 1108 CIC), ktorí môžu asistovať uzatváranému manželstvu.

«Podľa východnej teológie, každá sviatosť ako akt Christa a Cirkvi, spôsobuje tajomné premenenie (*μεταβολη*) viditeľného znamenia a subjektu, prostredníctvom pôsobenia Svätého Ducha, Pána a oživovateľa (*τό κύριον καί ζωοποιόν*). Podobne ako v tajomstve vtelenia a vykúpenia, tak isto vo sviatosťiach, činnosť Svätého Ducha ostáva naviazaná na činnosť Syna a to neoddeliteľným spôsobom a vždy vo vzťahu k Otcovi, ktorý je začiatkom a koncom ekonómie spásy. Pôsobenie celej Presvätej Trojice je charakteristické pre všetky tajomstvá. Svätý Duch osvätľuje a transformuje všetky viditeľné prvky (viditeľné znamenia), ktoré sú nevyhnutné pri slúžení tajomstiev. V tajomstve manželstva je to práve Svätý Duch, ktorý premieňa muža a ženu, ktorí medzi sebou ustanovujú, s neodvolateľným osobným súhlasom, vzťah na celý život, ako ikona jednoty Christa a Cirkvi, jeho nevesty, aby sa mohli zúčastňovať na stvoriťelských plánoch Boha a žiť v sviatosťnej milosti, ktorá je odrazom večného života. Sv. Ján Zlatoústý nám pripomína, že ‘manželstvo je tajomnou ikonou Cirkvi’» (*Homília na List Kolosanom*, PG 62, 387).⁸

Ako vidíme pápež Ján Pavol II., ako najvyšší legislátor v Cirkvi, v CCEO zohľadnil teológiu východných Cirkví a ustanovil pre katolíkov východných obradov *ritus sacer* ako nevyhnutnú podmienku pre platnosť manželstva, ako súčasť jeho kánonickej formy, i keď tomu tak v latinskej Cirkvi nie je.

5.) Pri manželstve musia byť prítomní aspoň dvaja svedkovia (kán. 828 §1 CCEO).

6.) Musím zistiť, či mladí nie sú viazaní nejakou prekážkou (*impedimentum*). Stačí, ak jeden z nich je viazaný nejakou prekážkou a manželstvo je neplatné (kán. 790 §2 CCEO). I keď sa kánon 790 §2 CCEO nenachádza v CIC (nachádzal sa v CIC z roku 1917, kán. 1036 §3) o jeho platnosti i v latinskej Cirkvi nikto nediskutuje, pretože tento kánon vyjadruje princíp prirodzeného práva. I tu platí staré známe pravidlo z bežného života: “Neznalosť zákona neo-

spravedlňuje”. Čo sa týka prekážok, v podobnom zmysle hovorí kán. 1497 §1 CCEO (15 §1 CIC). I keby niekto prizabudol, či prehliadol existenciu nejakej prekážky pre manželstvo, tento fakt ho neospravedlní - a manželstvo bude neplatné bez ohľadu na to, či sa o tom vedelo a či nie.

O aké prekážky sa jedná?

a) Prekážka veku. U muža musí byť vek minimálne šesťnásť završených rokov a u ženy štrnásť (završených) rokov (kán. 800 CCEO).

b) Ak je muž alebo žena impotentný, manželstvo je neplatné (kán. 801 § 1, CCEO). Sterilita však prekážkou pri celebrovaní manželstva nie je (kán. 801 §3 CCEO); výnimku v tomto zmysle tvorí kánon 821 CCEO a tiež si treba dávať pozor, aby sa nemohol aplikovať kán. 820 §2 CCEO — aby sa nejednalo o omyl, čo sa týka «kvality danej osoby», čo by spôsobilo neplatnosť manželstva.

c) Prekážka existencie predchádzajúceho platného manželstva (kán. 802, CCEO).

d) Prekážka nerovnosti “kultu”, to znamená, ak jeden z dvoch nie je pokrstný (kán. 803, CCEO). Pre získanie dispenzácie z tejto prekážky vid. kán. 814 CCEO, nesmie sa však pri udeľovaní dispenzácie nikdy zabudnúť i na to, čo hovorí kán. 1536 CCEO.

e) Prekážka svätenia. Ak bol niekto vysvätený do nejakej cirkevnej hodnosti (episkop, kňaz a pod.) nemôže sa platne oženiť (kán. 804 CCEO).

f) Prekážka večných sľubov. Ak niekto zložil večné sľuby v akomkoľvek rehoľnom inštitúte (kán. 805 CCEO) nemôže platne uzavrieť manželstvo (oženiť sa, či vydat).

g) Prekážka pokrvnosti v priamej línii v akomkoľvek stupni (napr. otec - dcéra - vnučky - pravnučky..., kán. 808 §1 CCEO).

V bočnej línii až do štvrtého stupňa (kán. 808 §2 CCEO), napr. *Jožo a Mária* sú súrodencami (majú spoločných rodičov).

Syn *Jožo* sa oženil s *Olġou*, mali spolu syna *Polykarpa*; *Polykarp* sa oženil s *Annou* a mali spolu syna *Vladimíra*; *Vladimír* sa oženil s *Gizelou* a mali spolu syna *Juraja*.

Dcéra *Mária* sa vydala za *Andreja*, mali spolu dcéru *Makrínu*.

Jožo sa nemôže platne oženiť s *Máriou* (2. stupeň), ani s *Makrínou* (3. stupeň). *Polykarp* sa nemôže oženiť s *Makrínou* (4. stupeň). *Vladimír* sa však s *Makrínou* už oženiť môže (lebo je to 5. stupeň). *Juraj* by sa mohol oženiť s *Máriou*, pretože medzi nimi je 5. stupeň pokrvnej príbuznosti.

h) Prekážka legálnej adopcie. Nemôžu sa sobášiť tí, ktorí sú viazaní príbuzstvom, ktoré vzniká z adopcie v priamej línii a do druhého stupňa v bočnej

(kán. 812 CCEO).

ch) Prekážka kriminálneho činu, ak niekto mal podiel na zavraždení niekoho, aby sa mohol zosobášiť s jeho partnerom (kán. 807 CCEO).

Prekážky v CCEO sú prísnejšie ako v CIC. Preto, ak sa jedná o manželstvo medzi mladými, z ktorých jeden je gréckokatolík, i rímskokatolícki kňazi musia poznať prekážky v CCEO (pre platnosť manželstva).

Odlíšne prekážky v CCEO od CIC, ktoré musia poznať i rímskokatolícki kňazi

a) prekážka *únosu* v našom Kódexe platí nielen pre ženu, ale aj pre muža (kán. 806 CCEO, odlišné od CIC kán.1089).

b) prekážka *afinity*, ktorá v CCEO nie je iba v priamej línii, ale i bočnej, až do druhého stupňa včítane (kán. 809 CCEO, v CIC iba v priamej línii). Preto ak Jožo, gréckokatolík, si zobral za ženu Martinu. Po roku Martina zomrela. Jožo si nemôže zobrať za ženu sestru svojej manželky Martiny (prekážka bočnej afinity druhého stupňa).

c) Prekážka verejnej čestnosti - v CCEO na rozdiel od CIC, je okrem iného aj pokus (atentát) o civilný sobáš alebo pred nekatolíckym (protestantským ministrom) (kán. 810 §1 3°). Výnimku dáva kán. 834 §2 CCEO, pretože ak sa jedná o pravoslávneho kňaza, manželstvo je vždy platné, ale bez dispensy od miestneho hierarchu nedovolené (viď tiež II. Vat. koncil, OE 18).

d) Prekážka duchovného rodičovstva (kán. 811 §1 CCEO). Táto prekážka zabraňuje manželstvo medzi krstným otcom, či mamou, krstencom a jeho rodičmi.

e) Nesmie sa zabúdať i na špecifické prípady zákazov určitých typov manželstiev, ktoré má právo vyhlásiť miestny hierarcha, ktoré sú však dočasnými zákazmi charakteristickými pre danú eparchiu (kán. 794 §§ 1 a 2 CCEO), avšak viažu príslušníkov danej eparchie, kdekoľvek vo svete chcú prijať tajomstvo manželstva (sú personálnymi). Preto je potrebné informovať sa, či tí, ktorí pochádzajú z inej eparchie a prebývajú v našej farnosti dočasne (napr. prázdny), nepodliehajú nejakým takýmto prekážkam, špecifickým iba pre ich eparchie.

Miestny hierarch môže *dispenzovať* zo všetkých prekážok cirkevného práva (*ab impedimentis iuris ecclesiastici*) za podmienok kánona 795 §1 CCEO. Vy-

nimku tvorí dispensácia zo 1.) svätení, 2.) večných sľubov a 3.) kriminálneho činu t.j. vraždy jedného z manželov v túžbe oženiť sa či vydat' za toho druhého (v zmysle kán. 807 CCEO). V prípade našej Cirkvi *sui iuris* na Slovensku dispensáciu z hore uvedených troch prípadov môže dať Svätá Stolica (kán. 795 §2 CCEO). Dispensácia z prekážky pokrvnosti v priamej línii (v ktoromkoľvek stupni) a v bočnej (do druhého stupňa) sa nikdy nedáva (kán. 795 §3 CCEO).

Dispensáciu z prekážok Božieho (či prirodzeného) práva nemôže Cirkev poskytnúť (napr. prekážka existencie predchádzajúceho platného manželstva *ratum et consummatum* (viď. kán. 853 CCEO) a pod.

7.) Manželstvo uzavreté s akoukoľvek podmienkou je neplatné (kán. 826 CCEO). Napr. Ak si Jožo berie Máriu s podmienkou, že mu Máriin otec do roka kúpi auto, alebo že Mária je panna, či nie je chorá na AIDS, alebo sa obráti do roka na katolícku vieru...- je neplatné.

Manželstvo medzi gréckokatolíkom (-čkou) a pravoslávnu (-ym)

Kňaz predtým, keď celebruje takéto manželstvo má mať (pre dovolenosť — *licetitu*) dispensáciu od miestneho hierarchu (kán. 813, CCEO). Pre platnosť manželstva okrem súhlasu (*consensus*) je nevyhnutné *ritus sacer*, teda kňazské požehnanie. Manželstvo má požehnať gréckokatolícky kňaz, čo je nevyhnutné pre dovolenosť nie však pre platnosť.

Ak mladí chcú svoje manželstvo dať požehnať pravoslávnu kňazovi (pretože muž je pravoslávnu), majú si na to žiadať dovolenie od gréckokatolíckeho episkopa. Ak ho dostanú, manželstvo požehnané pravoslávnu kňazom je nielen platné, ale i dovolené (kán. 834 §1 CCEO). V rovnakom zmysle hovorí i II. Vatikánsky koncil (OE 18). Pravoslávna stránka z mladých podlieha prekážkam stanoveným vo svojej (teda pravoslávnej) Cirkvi (II. Vat. koncil, UR 16), ktoré treba teda v takomto prípade tiež rešpektovať.

Ak toto manželstvo požehná pravoslávnu kňaz bez dovolenia gréckokatolíckeho episkopa - ako vyplýva z toho istého kánona, manželstvo ostáva platným, ale je nedovoleným.

Manželstvo medzi gréckokatolíkom (-čkou) a protestantkou (-om)

Pre dovolenosť (teda nie pre platnosť) takéhoto manželstva je nevyhnutná dispenzácia od miestneho hierarchu (kán. 813 CCEO). Manželstvo smie požeňať iba gréckokatolícky kňaz. Ak by sa obrad uskutočnil pred protestantským ministrom, manželstvo by bolo neplatné pre chýbajúci svätý obrad (*ritus sacer*). Pre platnosť manželstva musí byť totiž prítomný nielen *consensus*, ale i *ritus sacer* vyslužený gréckokatolíckym kňazom. Protestantská stránka podlieha prekážkam, stanoveným vo svojej protestantskej komunite, ak daná protestantská komunita nemá vlastné právo, potom podlieha prekážkam stanoveným civilným (štátnym) právom (viď. kán. 780, 1490, 1504 CCEO).

Manželstvo medzi gréckokatolíkom (-čkou) a nepokrstenou (-ým)⁹

Pre platnosť takéhoto manželstva je potrebná dispenzácia od miestneho hierarchu (kán. 803 CCEO). *Consensus* (súhlas) sa dáva iba raz. Nemožno sa preto “sobášiť” dvakrát! Teda, napr. najprv v cirkvi a potom v modlitebni inoverca (kán. 839 CCEO)! Vyžaduje sa nielen *consensus*, ale aj *ritus sacer* pre platnosť manželstva (kán. 834 §1 CCEO). Dišpens z *ritus sacer* môže dať iba Svätá Stolica (kán. 835 CCEO). Nepokrstená osoba, čo sa týka prekážok, podlieha civilnému (štátnemu) právu, ak jeho prekážky nie sú proti prirodzenému, či Božiemu právu (viď. kán. 780, 1490, 1504 CCEO, tiež II. Vat. koncil, DH 4).

¹Kódex Kánonov Východných Cirkví = *Codex Canonum Ecclesiarum Orientalium*. Jedná sa o Kódex vyhlásený pápežom Jánom Pavlom II. pre východné Cirkvi v roku 1990.

²Na dôležitosť kladenia venčekov na hlavy mladých (korunovácie) poukazuje i pradávnny cyrilometodejský výraz na označenie celého obradu: «ВѢНЬЧАНІИ» (porov. *Lexicon linguae palaeoslovanicae*, «ВѢНЬЧАТИ», I, Praha, 1966, str. 377). Ide o dojmavé vonkajšie vyjadrenie tajomstva manželstva, ktoré nastáva v momente sobáša, keď sa dve navzájom milujúce bytosti stávajú jedným telom, zaväzujúc sa, že si vzájomne pomôžu dosiahnuť kráľovstvo nebeské a to spôsobom nanajvyš úchvatným, keď sa jeden druhému stávajú slávou. Manželka sa stáva v momente sobáša slávou — korunou slávy svojmu manželovi a naopak, (porov. «ВѢНЧАЕТСА РАВЬ ВЪЖИИ NN, РАВѢ ВЪЖИЕЙ NN»). Tak, ako i sám sv. Pavol v Liste Filipanom vyznáva, že oni sú jeho *slávou, korunou, vencom jeho slávy* (Fil 4,1; viď. tiež 1Sol 2,19-20).

Veniec je už od najstarších čias ľudstva symbolom-znakom víťazstva a slávy. Víťazi vojnových ťažení dostávali od nepamäti vence. Zvlášť okázalé bolo korunovanie (**вѣнчаніе**) víťazov vojenských ťažení v Ríme. Keď vpochodovávalo víťazné vojsko za o-vácii davu do mesta, hlavnému veliteľovi vojsk sa držal nad hlavou *zlatý veniec* (laurea) (porovnaj zaujímavú súvislosť medzi staroslovanským **вѣнчати** *korunovať* a latinským «vincere» *zvíťaziť*).

V byzantskej tradícii sa dodnes vo svete (napr. v Grécku, u gréckokatolíkov v Kanade a pod.) užívajú pri sobášoch v cirkvách zlaté (pozlátené) koruny. Korunovácia pri sobáši tiež symbolicky vyjadruje mystický sobáš Isusa Christa so sv. Cirkvou: «A videl som, ako z neba od Boha zostupuje sväté mesto, nový Jeruzalem, vystrojené ako nevesta, ozdobená pre svojho ženícha» (Zj 21,2) či «Ustavične vzdávajte vdaky za všetko Bohu a Otcovi v mene nášho Pána Isusa Christa a podriaďte sa jedni druhým v bázni pred Christom. Ženy svojim mužom ako Pánovi, lebo muž je hlavou ženy, ako je Christos hlavou Cirkvi, on, Spasiteľ tela. Ale ako je Cirkev podriadená Christovi, tak aj ženy mužom vo všetkom» (Ef 5,20-24).

Z toho istého dôvodu sa na Východe nikdy nemaľuje Prečistá Bohorodička s korunou na hlave, pretože podľa starodávnej byzantskej cyrilometodejskej tradície, sa tiež nikdy nemaľuje bez Isusa Christa na rukách. Najkrajšou korunou a najväčšou slávou Prečistej Bohorodičky je Isus Christos, ktorý sa cez ňu vtelil, stal človekom — Mária bez Isusa by nebola ničím, ale s Isusom je *Bohorodičkou* (*Θεοτόκος*), matkou Božou (*Μήτηρ Θεοῦ*) a teda následne i kráľovnou neba i zeme. Latinská Cirkev nikdy nepoznala tak hlbokú dogmatiku symboliky ikon, aká sa vypestovala na Východe. Preto sa na Západe Mária maľuje zvyčajne iba ako «Panna Mária», nie ako Bohorodička — teda sa maľuje bez Isusa Christa na rukách. Práve z toho dôvodu sa jej na hlavu kladie koruna — na zdôraznenie jej výnimočnosti.

Korunovácia niektorých našich ikon (napr. Klokočovskej) je neskoršieho dáta, ide tu o jasný vplyv latinskej mentality a zároveň i o prejav straty citlivosti voči tomu, čo skutočne Pannu Máriu robí Bohorodičkou, preto sa tiež v našom gréckokatolíckom umení posledných desaťročí objavujú čoraz častejšie obrazy, na ktorých je Mária znázornená bez Isusa Christa.

³Kódex Kánonického Práva = *Codex Iuris Canonici*. Jedná sa o Kódex vyhlásený pápežom Jánom Pavlom II. pre latinskú Cirkev v roku 1983.

⁴Podľa kánonu 984 §1 a §2 CCEO (kan. 134 §1 CIC) miestnym hierarchom sú v našom prípade: eparchiálny episkop, alebo tí, ktorí majú výkonnú moc v eparchii: apoštolský administrátor a ak títo chýbajú protosincol a sincol (generálny vikár či vikár).

⁵Pod územím farností sa rozumie nielen vlastná obec parochia, ale aj všetky prislúchajúce filiálky.

⁶*Catechismo della Chiesa Cattolica*, Città del Vaticano, 1992, pp. 415 - 416.

⁷Teda Svätý Duch.

⁸Historickú poznámku sme prebrali od: D. Salachas, *Il sacramento del matrimonio nel Nuovo Diritto Canonico delle Chiese orientali*, Roma, 1994, str. 28 - 30.

⁹Nepokrstený = ateista, žid, musliman, a pod. Vždy treba urobiť všetko preto, aby sa takéto manželstvo neuskutočnilo. Týka sa to najmä prípadu manželstva s muslimanmi, ktorí si manželstvo predstavujú úplne inak ako my kresťania. Manželstvá s muslimanmi už po niekoľkých rokoch takmer vždy končia rozpadom.